

PROFESINĖ REABILITACIJA – KELIAS Į SĖKMINGĄ ĮSIDARBINIMĄ

1992 metais Jungtinių Tautų Organizacija, siekdama atkreipti dėmesį į neįgalių žmonių problemas ir skatindama kovoti už lygiavertes neįgaliųjų teises visuomenėje, gruodžio 3-iąją paskelbė Tarptautine neįgalių žmonių diena. VŠĮ Valakupių reabilitacijos centras kartu su Neįgaliųjų reikalų departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2017 m. lapkričio 30 d. organizavo apskrito stalo diskusiją „Profesinė reabilitacija – kelias į sėkmingą įsidarbinimą“. Diskusija buvo skirta paminėti Tarptautinę neįgalių žmonių dieną bei pabrėžti neįgaliųjų, baigusią profesinės reabilitacijos programas, integracijos į darbo rinką svarbą. Į apskrito stalo diskusiją buvo pakviesti Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras Linas Kukuraitis, Lietuvos darbdavių konfederacijos generalinis direktorius Danas Arlauskas, Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančių įstaigų atstovai, neįgaliosius atstovaujančių nevyriausybinų organizacijų ir kitų suinteresuotų organizacijų nariai.

Diskusijos tikslas – aptarti asmenų, baigusią profesinės reabilitacijos programas, įsidarbinimo galimybių didinimą bei iškelti pagrindinius neįgalaus jaunimo, baigusio profesinės reabilitacijos programas, įsidarbinimo galimybių klausimus.

Profesinė reabilitacija – tai asmens darbingumo, profesinės kompetencijos bei pajėgumo dalyvauti darbo rinkoje atkūrimas arba didinimas ugdymo, socialinio, psichologinio, reabilitacijos ar kitomis poveikio priemonėmis. Profesinės reabilitacijos paslaugų reikšmę visoje neįgaliųjų socialinės integracijos ir užimtumo didinimo sistemoje rodo tai, kad šias paslaugas teikiančių centrų skaičius per pastarąjį dešimtmetį išaugo nuo 5 iki 16-os įstaigų ir jų filialų. Nuo 2011 metų iki 2016 metų profesinės reabilitacijos poreikis buvo nustatytas 3,7 tūkst. asmenų. Profesinė reabilitacija neįgaliam asmeniui suteikia ne vien profesines žinias ir įgūdžius, neįgalus žmogus čia gauna ir tiek pat svarbią psichosocialinę pagalbą, dalyvavimas programoje padeda sugrįžti į aktyvią profesinę veiklą.

Vienas pagrindinių profesinės reabilitacijos tikslų – ugdyti ar atkurti neįgaliųjų darbingumą ir didinti jų įsidarbinimo galimybes. Kaip rodo VŠĮ Valakupių reabilitacijos centro surinkti duomenys, vidutiniškai 60 procentų profesinės reabilitacijos dalyvių yra 30–54 m. amžiaus. Didžiausią įsidarbinusiųjų per 6 mėnesius po profesinės reabilitacijos skaičių sudaro 45–54 m. amžiaus neįgalieji. Profesinėje reabilitacijoje mažiau dalyvauja darbingo amžiaus jaunimas (18–29 metų). Vilniaus teritorinės darbo biržos direktorė Inga Balnanosienė pažymėjo, kad jauni negalia turintys žmonės dažniau pasirenka galimybę mokytis bendroje erdvėje, labiausiai jų poreikius ir interesus atitinkančiose švietimo įstaigose. Deja, nėra tikslios statistikos, kaip baigus mokytis jiems sekasi įsidarbinti.

„Kas gali pastūmėti darbdavį priimti dirbti neįgalų asmenį? Tai ne vien finansinė paskata. Tai ir požiūris į darbuotoją su negalia klausimas. Darbdavių ir visuomenės požiūris pamažu keičiasi. Tačiau būtini pokyčiai ir neįgaliųjų profesiniame parengime. Reikia sudaryti galimybę mokytis

paklausių, naujausias technologijas taikančių profesijų“, – sakė diskusijoje dalyvavęs Lietuvos darbdavių konfederacijos generalinis direktorius Danas Arlauskas.

Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorė Asta Kandratavičienė atkreipė diskusijos dalyvių dėmesį, kad profesinės reabilitacijos centrai yra vienintelės mokymo įstaigos, kurios rūpinasi mokymus baigusiųjų įdarbinimu. Tam tikra prasme tai padeda profesinės reabilitacijos centrams lanksčiai prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių ir nuolatos siekti teikiamų paslaugų kokybės. Bendradarbiaujant tiesiogiai su darbdaviais būtina planuoti naujų, sparčiai technologiniu požiūriu besikeičiančią darbo rinkai reikalingų mokymo programų rengimą. Perspektyvios mokymo programos būtų patrauklesnės neįgaliems jauniems žmonėms su negalia, savo ateitį siejantiems su informacinių technologijų, nuotolinio darbo teikiamomis galimybėmis. „Neabejotinai turime daugiau dirbti su darbdaviais ir keisti jų požiūrį į žmogų su negalia. Darbdaviai turėtų vertinti ne tik finansinę naudą, bet prisiimti ir socialinę atsakomybę, neįgalius darbuotojus priimant kaip lygiaverčius mūsų visuomenės narius“, – teigė Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorė Asta Kandratavičienė.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras Linas Kukuraitis diskusijoje išklė klausimus, aktualius profesinės reabilitacijos paslaugų perspektyvos požiūriu. Kaip toliau užtikrinamas profesinės reabilitacijos programą užbaigusio asmens įtraukimas dalyvavimas visuomenėje? Ar valstybės investicija į profesinės reabilitacijos paslaugas yra tinkamiausia konkrečiam asmeniui su negalia ir visai visuomenei? Siekdami sėkmingos neįgaliųjų integracijos profesinės reabilitacijos paslaugų teikėjai turi labiau orientuotis į konkrečių darbdavių poreikius, įtraukti darbdavius į diskusijas jau rengiant profesinio mokymo programas. Sistemoje turi atsirasti vietos ir darbdavių švietimui, suteikiant galimybę darbdaviams pažinti žmones su negalia, geriau suprasti jų kompetencijas ir stipriąsias puses. Ministro nuomone, turi būti ieškoma tokių sprendimų, kad ne tik profesinės reabilitacijos, bet ir visų neįgaliųjų integracijos priemonių visuma kiek galima taikliau pasiektų neįgalų, padėtų jam išlikti aktyviam darbinėje veikloje, užtikrintų teisę visavertiškai gyventi visuomenėje.

Informaciją parengė

VšĮ „Vilties žiedas“ Profesinės reabilitacijos metodinis centras